

DEBRECZENI ELLENŐR.

Politikai, közigazgatási s társadalmi lap.

A SZABADELVŐPÁRT KÖZLÖNYE

Megjelen hetenkint ötször, u. m. Hétfőn, Kedden, Szerdán, Csütörtökön és Szombaton.

Hirdetési díj:

öt hónapig 5 krajczár. Nagyból... Hirdetési díj: öt hónapig 5 krajczár. Nagyból...

Előfizetési feltételek:

helyben hához hordva vagy vidékre postán küldve. Egész évre 10 ft. Félévre 5 ft. Negyedévre 2 ft. 50 kr. Egy hónapra 1 ft.

Debreczen, feb. 4.

Bécsből lapunk egy barátjától veszünk a következő fontos sorokat:

A német trónörökös Olaszországba utazása fölött török most fejeiket Európa hírlapírói s egy kissé, ha nem nagyon, bizony Európa diplomatái is.

Az eset magában igen egyszerű, igen természetes és egészen magán jellegű volna: — a trónörökös Olaszországban időző családját látogatja meg. Meglehet, hogy csupán az udvariasság kifolyása, hogy a német trónörökös nem mulaszthatja el az alkalommal utját kitüntetni egészen Rómáig s meglátogatni az olasz királyi udvart is. Szives, baráti viszony köti őt az olasz királyi családhoz, az olasz trón örököse neki kedves keresztfia; de aligha egyedül ez érzelme vezérlik utjában. Legalább a körülmények, melyek közt ez utazás történik s az utazást megelőzőleg a trónörökös látogatása Bismarknál, azt sejtetik, hogy politikai czélok elérése is foroghat itt kérdésben.

A német trónörökös szavának súlya van Rómában. A hála ugyan a fejedelmek és népek politikájában oly szó, melynek értékére egy fillért sem adhatni s a nagy szolgálatokat, melyeket Németország tett az ifjú Olaszországnak, könnyen elfelejtik, míhelt úgy fordulnak a politikai constellációk; de ez időszakra még meleg a barátság s a két ország közt s a férfiak, kik ma az olasz állam élén állanak, szószólói, támogatói e barátságoknak.

Európa békéjének biztosítására döntő befolyása lehet e látogatásnak. Mert meg kell vallani, hogy mindaddig míg Olaszország Szentpétervárral felé kacsingat s míg Rómában teljesen le nem mondanak egy eshetleges orosz-francia-olasz szövetekezés minden gondolatáról, addig nincs biztosítva Európa békéje.

Azon meggyőződésben vagyunk ugyan s úgy látom, hogy e meggyőződésben osztoznak irányadó helyen is, hogy szerfölött túlzottak a külföldi, különösen az angol sajtó aggodalmi, mely Ausztria-Magyarország és Olaszország közt fölmerült komoly differenciákat emleget s már igen közel esznek jósolja a szakítást a két szomszéd állam közt. Mind erről Bécsben illetékes helyeken nem tudnak semmit s bár Olaszország tagadhatatlan készüléteket tett hadseregének oly karba helyezése, hogy a pillanat szükséglete szerint azonnal megfelelően feladatának, mindezt azonban inkább csak az általános európai helyzet követelménye gyánánt tekinthetjük.

A viszonyt monarchiánk és Olaszország közt mindaddig teljesen zavartalannak mondhatni. Az Italia irredenta üzemleit mérvadó politikai körökben csak azon esetben tekinthetünk komolyan, ha abban az olasz kormányférfiak intendő kezének nyomát vennék észre. Ettől azonban még igen távol vagyunk

és semmi okunk sincs kételkedni a Cairli kabinet jó akaratában. Más kérdés minden esetre, hogy a jelen kabinet mennyire képes a nemzeti aspirációk színében mutatkozó irredentista izgalomnak véget vetni.

A német trónörökös Rómában jó tanácsosai szolgálhat ez irányban is az olasz politika intézőinek s e reményre a köztünk és Németország közt szoros baráti viszony följogosít bennünket.

— Ő felsége a királyné folyó hó 2-kán indult el irlandi utjára.

— A képviselőház tegnapi ülésén a pénzügyminiszter visszavette a múlt ősszel benyújtott két törvényjavaslatát, melyek a földterhermentesítési kötvények és a szőlődezmaváltás törlesztési határidejének hosszabbításáról szoltak. — Az összehívhatatlansági törvény magyarzata fölött hosszabb vita keletkezett, mely nem végsődtött be az ülésben.

— A vadászjegyek árleszállítása. A pénzügyi biztosságban tegnapielőtt a pénzügyminiszterium költségvetése tárgyalatván, a "bélyeg-rovat"nál Molnár György képviselő kezdeményezése folytán eszmecsere folyt a fölött, hogy a vadászati-jeget-árak a jövő évtől kezdve a szállítással szembe fordítottak, mikor aztán többen vátanának jegyet. Megállapították, hogy a biztossági jelentésben ismeltetettek a tavaly is kifejezést nyert azon óhaját, hogy ezen árak bélége szállítással szembe fordítottak, felhívandó a tartja a pénzügyminisztert, hogy e tárgyban a képviselőháznak megidejében tegegyen jelentést, hogy az lehetőleg, még a jelen költségvetés alatt tárgyalta thassék.

— A képviselőháznak két halottja van. Zákó Sándor kormányparti és Füzessey Sándor ellenzéki képviselő.

— Schwarz Gyula — mint a monori kerület választó polgáraihoz intézett levelében kijelenti — visszalép a képviselőjelöltiségtől. A szabadelvű párti jelölt Bicskey Kálmán megválasztása bizonyos.

— A magyar-horvát regnikorlas biztosságok e hó végén a fővárosban újra megkezdik a múlt évben fészakadt tárgyalásokat.

— A Boszniában lévő megszálló csapatok közül f. ápril hóban következő magyar ezredek térnek vissza: a zombori 23. számú Áiroldi ezred, a kaposvári 44. számú Albrecht főg erred, a péterváti 70. sz. B. Philippovics ezred.

— Az első erdélyi s a tisza vasutnak a magyar államvasutakkal egysítésére vonatkozó törvényjavaslat elkészült s még e hó folyamán parlament elé kerül.

Egy üdvös mozgalom.

Debreczen, febr. 4.

I.

Városunk tisztviselői köreiben az utóbbi hetek alatt egy üdvös mozgalom indult meg, mely a legnagyobb mértékben érdemes arra, hogy közügyem tárgyává legyen.

anyját s vedd el a leányát. Hagbart megfordítja tesz, (hiszen theologus) addig nézi a leányt, míg utóárá is az anyjába szeret.

Lgy történet: Leonarda és gyámleánya Agatha a városka phisharmoniai társulatába akarnak belépni. Hagbart szándékukat meg-husítja, a mem yiben tiltakozik Leonarda föl-vetele ellen, kit "kates hiri nőnek" nevez. Ily öszkecczanással indul meg az ismeretség. A fiatal emberről a theologus kéreg azonban foszlani kezd, midőn Agatát közelebből meg-ösméri. A dogmáktól szabadult Hagbart minél tovább nézi Agatát, annál inkább lebilincseli őt ennek természetessége, és még inkább azon nevelés, mely e tulajdonát oly szépen kifejti. Mint eddig a teremtményben az Urat, most a nevelt leányban a nevelt anyát bámulja. Agatha féltékenységet eláruló szavai vegre felvilágosítja Hagbart szerelme casususa felelő. Agatához való vonzalma csak hirtőke volt nagy szerelmének Leonardához. Igy jut a leánytól anyjához. E három személyi szerelmei rajza újra annyira részletezést kíván, hogy Björnson drámájában a sok detail daczára is csak a felület marad.

Még csak azt sem tudhatjuk meg, hogy vajlon gyakori látogató volt e Hagbart Leonardánál, s minő lelkiállapoton ment keresztül mert ha ment is ugy ez nem folyik le szemünk előtt s nincs érthetővé téve. — Björnson csak egyetlen egy jelenében bontja fel a csomót, a finom átmenetek áldozatul esnek, s így esik aztán áldozatul a drámának Hagbart alkja is, mely e miatt elveszti érdekelttségét, melynek

A tisztviselő helyzetét Magyarországon igen szomorú, s nem habozom kimondani, hogy az egész művelt kontinensen a legmoshatóbb.

Evek óta halljuk e panaszt, évek óta sürgeti a tisztviselő országos egyesülete az öszes hivatalnokai kar nevében a segítsé, s évek óta egyetlen válasz, melyet egymást fel-váltó kormányok adnak egymás szájába, hogy az ország szomorú finantialis viszonyai között az állam nem tehet semmit tisztviselőiért, ha nem hozzon a kényszer-helyzetnek a tisztviselői kar áldozatot: vá rjon.

Es a tisztviselői kar várt. Várt akkor, midőn fagy, gabona-rozsda és különféle gonosz járványos betegségek nyomasztó helyzet elvisehelhetlenné tették, várt akkor, midőn a Lajthán-túli tartományokban a törvényhozás méltányolva az állam hivatalnokainak jogos panaszait, fizetésüket a megélhetés színvona-lára emelte, — s vár ma is mindiz.

Szent igaz, hogy a várakozásnak ezen folytonossága irigylésre méltó ragyogásig fogja edzeni a tisztviselőket társalmi, de ez is szent igaz, hogy míg az állam a "Várja... várja... várjátok"... nótáját fújja: addig a tisztviselői kar-tönré meg (ha már nem ment) anyagi-lag, melyhez nagyon közel áll a szellemi és erkölcsi esés, az a mostanában sokat emleget-tett korruptio.

De hát hiába! Az alkotmányos élet oltá nem jutott még időnk megbirálni azt a nevet-ségességit szomorú körülményt, hogy míg a törvényhozás azon intencióból, hogy 600 forinttal kevesebből megéljen nem lehet, a tisztviselőket fizetés-mentesen 600 frton aluli részét bíróság lefogal-hatatlannak jellemezte ki, addig 1,000 és 1,000 tisztviselőjének ad 500 ft fizetést, hogy tényleg se lehessen lefogalni azt, a mi nincs. Ha ehhez hozzá vesszük azt, hogy a nyugdíj iránti törvényjavaslat már egy miniszter benyújtja, vissza is voná, s azolta valamelyik asztal fölöttben penészedik, tehát a hivatalnoknak még jövője sincs bizto-sítva: akkor elmondhatjuk, hogy csehből va-gyunk.

No de hát van egy jó magyar példabeszéd s egy jó magyar szó. A példabeszéd ez: segits magadon, az isten is ugy segít! A szó ez: önségesség!

E két fogalom higgadt felgondolása ajiapja a budapesti tisztviselő egyesületnek, s mindazon hivatalnok-egyletnek, melyeknek jótékony-sága legalább némileg bemelegíti a hivatalnok-sivatag életét. Egy ily egylet megalakításának kérdése az, melyről beszélek, s mely anyai érdekelttséget szült tisztviselői körökben általános.

Minthogy e tárgyban egy "szűkebb körü"-értekezlet nevében Bieber Bernát számtan-nász, Boczkó Soma, városi t. főjegyző s Hamar Károly kat. ig. vezető szantiszt a jövő vasárnap d. e. 10 órájára egy "általános" értekezletet hívtak össze, időszerűnek tartom, ha az értekezlet előtt röviden körvonalo-zom, hogy miként gondolkodom az alakulandó tisztviselő egyletről, működéséről és hatásáról?

A nélkül, hogy praejudikálni akarnék a vasárnapi értekezlet határozatának, azt hiszem, hogy egy debreczeni tisztviselő-egylet megalakítása előtt két ut: vagy a budapesti tisztviselő egyesületnek fiókjaként t megalakulni, vagy egy külön, önálló egye-letet alakítani.

En ez utóbbit tartom jobbnak czélsze-rűbbnek. Jobbnak s czélszerűbbnek azért, mert ha fiók-egyletet alakítunk, a vidéki tagokra eső, hábar csekély évi díjat fizetni kell az anya-egylet pénztárába, holott az anya egy et nekünk semmi olyan előnyt nem nyújthat, melyet a debreczeni tisztviselő-egylet is ki ne tudna eszközölni. Aztán ha önálló, független lesz is a debreczeni tisztviselő-egylet, mely még is több erkölcsi erőt ad a működés sikerére, akkor is élhet a budapesti ha-szon egyletekkel oly testvéri viszonyban,

hogy a metalan szükséges egyrtelemű működés előtt minden képzelt gátat elhárítani képes leend, hogy a testvér-egyleteket s ezek őt viszont czéljaik sikerésítésére igénybe ve-hessék.

A mi pedig az egylet működését illeti, ennek szerintem három főiránya lenne: e r-kölcsi, szellemi és anyagi iránya.

Az erkölcsi iránt megteremtési azon tekintély, melyet a tömörülé köcsönöz s az egylet növelni fogja az által, hogy figyelemmel kísérne minden országos és vidéki mozgalomokat, melyek a tisztviselő helyzetére vonatkoznak, szélségek esetében tanácskozna és petitionálna a kormány vagy a képviselőház-nál a felmerülő szükségletek teljesítésére, (péld. drágasági pótlék) iránt s általában egy-tes fellépésének morális súlyával oda hatna, hogy a tisztviselő társadalmi állása mindin-kább biztosítottassék s jogos kívánalmait teljesüljenek. Szellemileg hatna a társas élet fejlesztésére, eleveztetésére, felvolvasók, hangversenyek s családi összejövetelek által, melyek egyfelől ocsó szellemi szórakozást nyújtanának, másfelől némi anyagi hasznot hozhatnak az egylet anyagi czéljainak megva-lósítására. — Mert bizony, (ha már öszinté-nek kell lenni) ez a fő. Az anyagi segély! Anyagi segély ugy, hogy az ne kerüljön a tisztviselő pénzébe, hanem, — mint ama fent jelzett "szűkebb körü értekezlet" egyik részt-vevője mondá — az egylet magából terem-tsen jövedelmét s nyujtsen anyagi hasznot tag-jainak.

Aszabadelvű párt báljának számadása.

A szabadelvű párt bálja alkalmával felül-fizettek:

Tóth Antal 2 drb arany. Huzly Károly k. pr., Kövesdi János, Simonffy Sámuel, Böszörményi Gáborné (ez utóbbi kizárólag a szegények számára) 10—10 forintot.

Pullay Kornél B.-Pestről, Steinfeld Antal, Jámber Ferencz, Varga Lajos, ifj. Fodor István, Pálf Dániel 5—5 forintot.

Polgári Bálint, Vincze Lajos, Feischl Károly, gr. Csáky Kálmán 4—4 forintot.

Márk Endre, Móricz András, Kuczák Gábor, Szentesi János, Szalay István, Simonffy Imre 3—3 forintot.

Harsányi Jánosné, Tasnádi István, Békési Gyula, Vásári István, Nagy József, Lip-tai Miklós, Dividházy Imre, Szentpéteri Ja-nos, Bgdány Imre, ifj. Vásári István 2—2 forintot.

Vetési István, Örv Sámuel, Rankay Jó-zsef, Balogh Viktor, Tóth András, id. Nánási Lajos, Balogh Peter, Polgári András, Tóth Bálint, ifj. Böszörményi Pál, Kiss Imréné, Orbán Erzsike, Török Pál, Horváth István, Horogh Etelka, Bekényi Ottokár, Nékáhy Dániel, N. N. J., Laky Lajos, Fricz József, Job-bágy János, Fehér Sándor, Szilágyi József, Klein Ignatz, Nemes Kálmán, Harmath Ger-gely, Nagy Gusztáv, Sik Lajos, Jóna Dániel, Jóna Sámuel, Huber József, Orosz István, dr. Varga Geiza, Vadon Sándor, Körner Adólf, Szentpéteri János, Kardos László, Dalmay Károly, Menyhárt István, N. N., Zivuska József 1—1 forintot.

Katona István 50 krt.

Betétel az eladott 560 jegyből 560 frt, és felülfizetésekből 165 frt 50 kr, összesen 725 frt 50 kr és 2 drb arany.

Kiadás 190 frt 80 ar. — maradt tiszta bevétel 534 frt 70 kr és 2 drb arany. Ebből a tisztán a szegények javára adott 10 frtalt együtt jutott a városi szegények pénzalapja javára 272 frt 35 kr és egy drb arany: — a kör pénztára javára pedig 262 frt 35 kr és egy drb arany.

Felhívás

a debreczeni kereskedőfőnök urakhoz.

Mindenki előtt tudva van, miszerint váro-sunkban a torlólok, vörhény és hólyagos hiuló mult 1879-dik év utolsó negyedében oly arány-ban és pusztítólag lépett fel, hogy a városi törvényhatóság az említett romboló járvány-betegségek terjedésének megállításá végett szükségesnek látta az alsóbb és középső-isko-lákban s ezek között a kereskedelmi vasár-napi iskolában is az előadásokat megszüntetni.

Ezen intézkedés folytán a kereskedelmi vasárnapi iskola 1879 évi szeptember 29-től ugyanazon év decz. 1-éig szünetelven, ezen ok miatt a rendes tanítási időből az intéző 8 egymásután következő vasárnapot, vagyis 40 előadási órát veszített el, mely vesztéséből nagy, hogy az ekkézt előállott mulasztásoknak helyreállítása azon esetben, ha a vasár-napi iskolai előadások kizárólag vasárnapi nap-ponon tartatnak, teljesen lehetlen, különösen ha nyelmeben vétetik, hogy egy egész tanév lefolyása alatt alig tartatik 37 vasárnapon előadás.

A közbejött ezen rendkívüli körülmény folytán a vá l a s z t a n y i hivata érezte magát a kereskedelmi vasárnapi iskolai növendékek érdekében nehogy az 1879—80-dik tanévet óhibájukon kívül teljesen el-vesztésék, folyó évi január 24-én Hajdumegyé és Debreczen sz. kir. város kir. tanfelügyelője Kiss József ur 6 nagyságúknak részvétele mel-lelt tartott ülésében 1370. jegyzőkönyvi szám alatt hozott végzésével a kereskedelmi vasár-napi iskolai előadásokat a hét egyik köznap-jára is kiterjesztendő s innen kifolyólag hatá-rozatlilag kimondani, miszerint a kereskedelmi vasárnapi iskolában a megtörtént mulasztások kipótlása szempontjából, folyó évi február 1-től június végeig minden heten csütörtökön délután is 5—7 óráig rendes előadások tar-tassanak.

Ezek folytán a t. cz. kereskedő főnök urak az 1872. évi VIII. törv. cz. 42. és 87. szakaszaira való figyelemzetés mellett tisztelettel felhívának, miszerint tanulóikat a va-sárnapon kívül csütörtökön délután 5—7 órá-ig tartandó előadásokra is pontosan felküldé-ni sziveskedjenek.

A választásunk azon reménynek ad kife-jezést, miszerint a t. cz. kereskedő főnök urak a választmányunk a s kir. tanfelügyelőnek, tanulóik kiképzetésére irányított ezen leg-jobb szándékú és akaratú törekvését ugy sa-ját, mint tanulóinknak jól felelőget. érdekében maguk részéről is készséggel támogatni-adják. Kelt Debreczenben a kereskedő testület 1880. évi január 24-én tartott választmányi ülésből.

Kiss József,

Hajdumegyé és Debreczen szab. kir. városi kir. tanfelügyelője.

Szepessy Antal, Beszterczey Károly, test. elnök, titkár.

V i d é k.

H.-Böszörmény, febr. 1.

(Társadalmi életünk. A Casino bálja f. e. január 31-en. Az iparos körül valami.)

Tisztelt szerkesztő ur! Már régebben feltettem magamban, hogy becses lapja hasábjain a minézt közérőlk érdekelt közigyegek felett pár sorban közlendem a közhangulatot városunkban.

Első sorban társadalmi életünkről óhaj-tanék valamit közölni, azonban mindjárt kezdetben sajnosan kell regisztrálnom, hogy Böszörmény városnak társadalmi élete épen miuesen.

Városunknak van elegendő értelmisége, de ennek is a körülműtan nagyon megfo-gytkozott a száma, a megmaradottakat pedig a magán élet körülményei s a politikai viszonyok sebes áramlataival keletkező eszmecsé-

felelgek közül szoktak a sopánkodók leszitálni. A püspök komoly méltóságosjel alak, macskás jellem, ki hívei érdekében vel csele-kedni és erős érvekké, határozott akaratall küzd az események ellen, de ki később köny-vegy között valja be, hogy őt, ki a kereszt-nyéni szeretet apostola Leonarda, ez az is-teni nő, ki szerelmében erősebb valamennyi-nyőknél, őt keresztényeni szeretetre tanítá.

A darabnak, mint már említettük nincs befejezése. Leonarda eltávozott, Hagbart az utolsó pillanatsig azt hiszi, hogy Leonarda lesz ővé s mire megfordul, hogy ezt karjaiba ölelje, Agatha ajuitan rogy labai elé, az őz nagy-mama ünnepelesen feláll székekben és így szól: "Ugy erzem, hogy újra visszatér azon idő, midőn az emberekben nagy lélek lakott s mely érzelem honok." Ezzel a függőy legördül.

Hogy aztán mi történik később, azt so-hasem tudhatjuk meg. Szeretheti-e még va-laha Hagbart Agathát, kinek anyját oly lan-gósan szerette, vagy hogy Leonarda vigas-zalta-e magát Amerikában, nyert-e elég kárpót-lást szerelmért, vagy talán meghalt földal-miban, ezekre még csak következtetni sem lehet.

Björnson drámája költői, van tendenciá-ja is, csak hogy a legkitűnőbb tendenzia sem csinálja mindig a jó drámát.

A „Debreczeni Ellenőr“ tárczája

LEONARDA.

(Dráma 4 felvonásban, írta Björnsterne Björnson. Elő-ször adatott Debreczenben, 1880. febr. 3-án.)

(K.) Ennek a drámának sokkal nagyobb a híre, mint a meynyit valóságban nyújtani ké-pes. Lehet talán, hogy a felszágított érdekelt-ség miatt nem elégtittünk ki egészen, lehet az is, hogy a dráma iránti érdekelttséget nagy-ban emelte a szerző jelenlegi regényes hely-zete hazája urakodójával; bármiként álljon is a dolog, a darab nem elégti ki a nézőt. A dráma fő alakjai rejtélyek, melyek megfejtésé-re szerző nem adott kulcsot. A költői remek nyelvezet, vagy egyes jelenetek magasztossága még nem csinál drámát. A dráma egyik leg-főbb hibája azonban az, hogy nincs befejezése s ezt csak azért tudjuk megbecsülni, mert hiszen eleje szent. Leonarda multja, viszonya, egész lény e oly titok, melynek leleplezését az egész drámán át hiába várjuk. Ugy van fel-tűntetve mint egy szent nő, mint maga az igazság, az erény, mint ki mindig multja be-hatása alatt cselekszik, csak hogy a néző e tet-teket hiába veti latba, nem ösmérheti meg azok értékét, mert nem ismeri a multat sem. S mit mondjunk Hagbartra nézve, a ki mindig szerelmet s erényt prezálák, de na-gyon hamar hitlenné lék híveikhez. A ma-gyar közmondás azt tartja, hogy nézd meg az

akozása Aradon, Csa-gerencsen, Szolokon és eg.

szegénység.

